

ფასი ბაზმითა წლიურად—2 მ. 50 კ. ნახევარი წლით—1 მ. და 25 კაპ. 1 თვით 25 კაპ.

თითო ნომერი 5 კაპ.

განცხადებათა ფასი: პირველ გვერდზე პეტრის სტრიქონი 15 კ. უკანასკნელ გვერდზე—10 კაპ. ტექსტის წუგულს—20 კაპ. სამგლო ვიარო ბანცადების ერთხელ დაბეჭდვა—3 მან.

თუშუთ

ს ა ზ ა ნ დ ა რ ი და ს ა ლ ი კ ლ უ ბ ი ბ ა ზ ე თ ი ბ ა მ ო ღ ი ს ო რ შ ა ბ ა თ ი ბ ი თ

1 ივლისიდან წლის დამლევაზე გაზ.

წელიწადი მესამე. **„თეზი“** წელიწადი მესამე.

ლირს 1 მან. 25 კაპ.

აღრესის გამოცვლა თბილისის გარეშე—40 კაპ.

გინც გაზეთის წლიურ ფასს—2 მან. 50 კაპ. ერთხელად წარმოადგენს, მიიღებს **ორ პრემიას**: 1) ს. აბაშელის ლექსთა კრებულს „მზის სიცილს“ და 2) კ. მაყაშელის ლექსთა კრებულს.

რედაქცია და კონტორა ღია ყოველდღე დილის 10 საათიდან 1 საათამდე—Ольгинская, 4, დ. Диасамидაე.

ახალი კლუბი
საზოგადოებრივი სადგომი

პარასკევს 2 აგვისტოს 1913 წ.

ს ა ზ ა ნ დ ა რ ი

ჩვეულებრივი

სინმატოგრაფიული სურათები

მუსიკალურ ზეივნებს დაუკრავს ორკესტრი.

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე.

КАВКАЗСКОЕ ТОВАРИЩЕСТВО
ТОРГОВЛИ
АПТЕКАРСКИМИ ТОВАРАМИ
ВЪ ТИФЛИСѢ

ფარმაცეუტის

ღრუბლები, სარტყლები, ლიუფის ხელთათმანები, ჩუსტები, მცურავი საპონი, საშინაო პატარა აფთიაქები, სავარცხლები, შოთქები და სხვა სატუალეო საგნები.

ფორტაფი. აპარატები და მათი მოწყობილობა. გვარდუნი საპონი, ლა, საპამბელი საცხდების მასალა, საპამბელი საცხდების მასალა, საპამბელი საცხდების მასალა.

საშუალება ბუზების და სხვა მწერების წინააღმდეგ. ფენსაცხლის გასაწმენდი ლაქები, ვაქა და საცხდელი დამსხვრეული ნივთების შემაწმენდი საშუალება. მონიტორი „კოლონის“ წინააღმდეგ.

„თემის“ რედაქციის გამოცემა.

ს. აბაშელის ლექსთა კრებული **„მზის სიცილი“**

ავტორის სურათით და ბ. ივანე გომარტლის წერილით.

ფასი 50 კაპ.

გინც გამოიწერს ფას-დადებით არა ნაკლებ 10 ცალსა, მას დაეთმობა 25 % საკომისიო—20 %.

მისამართი: გაზ. „თემის“ კონტორა.

„სოლომონი“

ვაჭრობა სააფთიაქო, პარფიუმერიულ, კოსმეტიკურ, საგალენტერიო, კაუჩუკის და სხვა საგნებითა

სოლოდაკის ქუჩა,

1-ელ სართულზე კრედიტის საზოგადოების ახალი სახლი.

ქ. თბილისში ქალაქის ვერის ბაღში გაიხსნა პირველი-ჩარისხოვანი რისსოლანი

ყოველ დღე 8—1 ს. და 9—2 ს. უკრავს სიმებიანი საკონცერტო თავისუფალ მხატვ. რომის კონსერვატორიის ვ. ფაუსტინის ლობა რომით. მონაწილეობასღებულობს სკოლაზე დამკვეთი კონცერტი და ვიოლონჩელზე—სტეფანჩიკა.

ვაჭრობა გრძელდება ნაშუადღევს 2 საათამდე.

ახალი კლუბი
საზოგადოებრივი სადგომი

ორშაბათს, 29 და თბილისში 31 ივლისს,

სინმატოგრაფიული საშუალებით

ჩვენებენ სინტერესო სურათებს. ✦ „ახალი კლუბის“ სიმებიანი ორკესტრი დაუკრავს სხვადასხვა მუსიკალურ ზეივნებს.

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე

ახალი კლუბი
საზოგადოებრივი სადგომი

პარასკევს 2 აგვისტოს 1913 წ.

ს ა ზ ა ნ დ ა რ ი

ჩვეულებრივი

სინმატოგრაფიული სურათები

მუსიკალურ ზეივნებს დაუკრავს ორკესტრი.

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე.

საჭიროა გამყიდველები

გეგმვითი სისტემის ნაწარმოების გასასყიდად

როგორც თბილისში, აგრეთვე პროვინციაში. ქუთაისში, სამტრედიაში, ფოთში, ყვირილაში, ჭიათურაში, ბათუმში და სხვაგან. გამყიდველებს ჯამაგირი და % დაწვრილებით პირობის გაგება შეიძლება შემდეგი ადრესით:

Тифлисе Типография „Соранъ“

ამ წლის 1-ლ აგვისტოდან

ქ. გორში კვლავ გამოვა სასოფლო-სამეურნეო და სალიტერატ. გაზეთი

გაზეთი დაიბეჭდება ყოველ-დღე კვირა-უქმეთა მომდევნო დღეების გარდა. ფასი გაზეთისა: 1 წლით 6 მ., ნახევარი წლით 3 მ. და 50 კ., სამის თვით 2 მ., 1 თვით 70 კ., ცალკე ნომერი 3 კ.

პირველ ნომრებიდან გაზეთ „ქართლში“ დაიბეჭდება დიდი საყურადღებო „მოგონებანი“ (მეგრები) ოლღა ბატონიშვილისა (მოსკოვი ახლად გარდაცვალებულ ოლღა ილიას (ირაკლი მეფის შვილის) ასულისა.

რედაქტორ-გამომცემელი ია ევალაძე-ცინცაძე.

გაზეთის დასაყვითი ფული და მასალები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგის ადრესით: ქ. გორი, ი. ცინცაძეს.

ომი ბალკანეთზე.

ბუქარესტის კონფერენციის ჯერ არ დასრულებულია ის მოვლენები, რომელიც იკისრა. მეტოხელის მოქმედება, რომ ბალკანეთზე ომი შესწავლა ხუთი დღით, რადგან ხუთის დღის გამოძღობაში კონფერენციამ ვერ მოასწრო ყველა საქმის გადაწყვეტა, ამიტომ მოეპოვა ომი ბალკანეთში ზავი კიდევ რამდენიმე ხანს გაგრძელდება.

გაზეთები გვატყობინებენ, რომ ბულგარეთსა და სერბიის შორის სრული შეთანხმება მომდარა, ზოგი გაზეთი სწერს, რომ ამ სახელმწიფოთა შორის შეთანხმება ძლიერ ძნელია, რადგანაც ერთსა და მეორესაც კავლის შენაოხრება უნდათ.

უფრო ადვილი უნდა იყოს შეთანხმება რუმინისა და ბულგარეთის შორის, რუმინია ბევრ რამეს თხოულობს ბულგარეთიდან და სურს გასწიოს თვის მიწები ხანს გაგრძელდება.

ქ. თბილისში ქალაქის ვერის ბაღში გაიხსნა პირველი-ჩარისხოვანი რისსოლანი

ყოველ დღე 8—1 ს. და 9—2 ს. უკრავს სიმებიანი საკონცერტო თავისუფალ მხატვ. რომის კონსერვატორიის ვ. ფაუსტინის ლობა რომით. მონაწილეობასღებულობს სკოლაზე დამკვეთი კონცერტი და ვიოლონჩელზე—სტეფანჩიკა.

ვაჭრობა გრძელდება ნაშუადღევს 2 საათამდე.

ახალი კლუბი
საზოგადოებრივი სადგომი

ორშაბათს, 29 და თბილისში 31 ივლისს,

სინმატოგრაფიული საშუალებით

ჩვენებენ სინტერესო სურათებს. ✦ „ახალი კლუბის“ სიმებიანი ორკესტრი დაუკრავს სხვადასხვა მუსიკალურ ზეივნებს.

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე

ახალი კლუბი
საზოგადოებრივი სადგომი

პარასკევს 2 აგვისტოს 1913 წ.

ს ა ზ ა ნ დ ა რ ი

ჩვეულებრივი

სინმატოგრაფიული სურათები

მუსიკალურ ზეივნებს დაუკრავს ორკესტრი.

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე.

საჭიროა გამყიდველები

გეგმვითი სისტემის ნაწარმოების გასასყიდად

როგორც თბილისში, აგრეთვე პროვინციაში. ქუთაისში, სამტრედიაში, ფოთში, ყვირილაში, ჭიათურაში, ბათუმში და სხვაგან. გამყიდველებს ჯამაგირი და % დაწვრილებით პირობის გაგება შეიძლება შემდეგი ადრესით:

Тифлисе Типография „Соранъ“

ამ წლის 1-ლ აგვისტოდან

ქ. გორში კვლავ გამოვა სასოფლო-სამეურნეო და სალიტერატ. გაზეთი

გაზეთი დაიბეჭდება ყოველ-დღე კვირა-უქმეთა მომდევნო დღეების გარდა. ფასი გაზეთისა: 1 წლით 6 მ., ნახევარი წლით 3 მ. და 50 კ., სამის თვით 2 მ., 1 თვით 70 კ., ცალკე ნომერი 3 კ.

პირველ ნომრებიდან გაზეთ „ქართლში“ დაიბეჭდება დიდი საყურადღებო „მოგონებანი“ (მეგრები) ოლღა ბატონიშვილისა (მოსკოვი ახლად გარდაცვალებულ ოლღა ილიას (ირაკლი მეფის შვილის) ასულისა.

რედაქტორ-გამომცემელი ია ევალაძე-ცინცაძე.

გაზეთის დასაყვითი ფული და მასალები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგის ადრესით: ქ. გორი, ი. ცინცაძეს.

ომი ბალკანეთზე.

ბუქარესტის კონფერენციის ჯერ არ დასრულებულია ის მოვლენები, რომელიც იკისრა. მეტოხელის მოქმედება, რომ ბალკანეთზე ომი შესწავლა ხუთი დღით, რადგან ხუთის დღის გამოძღობაში კონფერენციამ ვერ მოასწრო ყველა საქმის გადაწყვეტა, ამიტომ მოეპოვა ომი ბალკანეთში ზავი კიდევ რამდენიმე ხანს გაგრძელდება.

გაზეთები გვატყობინებენ, რომ ბულგარეთსა და სერბიის შორის სრული შეთანხმება მომდარა, ზოგი გაზეთი სწერს, რომ ამ სახელმწიფოთა შორის შეთანხმება ძლიერ ძნელია, რადგანაც ერთსა და მეორესაც კავლის შენაოხრება უნდათ.

უფრო ადვილი უნდა იყოს შეთანხმება რუმინისა და ბულგარეთის შორის, რუმინია ბევრ რამეს თხოულობს ბულგარეთიდან და სურს გასწიოს თვის მიწები ხანს გაგრძელდება.

ნონ ეს გარემოება ჩვენი ხალხის სასარგებლოდ.

აი ეს გარემოება. ჩვენი მუდამ მოსაგონარი, სასიკეთო პეტაგორის იაკობ გოგებაშვილის გარდაცვალების და დაკრძალვის დღეებში ბაქოს ცნობილმა ქართველმა ქველმოქმედმა ბ. იაკობ მანსეტაშვილმა, რომელიც იმ დროს თბილისში იმყოფებოდა, დამავალა გამოცემად იმ ხანებში მოწვეულ წერა-კითხვის საზოგადოების კრებაზე მისი სურვილი 600 მანეთის შეწირვისა, უფეთ გამოცემა მოსურვებელ დახარისხს გარდა იმისა, რომ საზოგადოებრივი განსვენებული პეტაგორის სახელობაზე, სადაც განხორციელდებოდა იქნება ყველა ის საზოგადოებრივი პრინციპები, რომელიც აუცილებელ საჭიროებად და იმდენად მანდას ბ. იაკობ გოგებაშვილის ბავშვების აღზრდასა და სწავლების საქმეში. ბ. იაკობ მანსეტაშვილმა მაშინვე დაუშატა: რომ, რასაკვირველია, ეს 600 მანეთი საკმარისი არ იქნება, მაგრამ, იმედია, სხვებიც შესწირავენ ამ საქმეს თავიანთ წვლილს და მეც შემიძლება არ დავტოვებ ამ საქმეს უყურადღებოდ.

დღიად პარტიკულურს ბ. იაკობ მანსეტაშვილის ეს თხოვნა აღსრულად კრებაზე განაცხადე. თუმცა კრებამ მალეობა გადუხადა, მაგრამ გამეცხადა რაღაც უგულოდ შეხედა ამ საქმეს და, ჩამდგნა ვიცი, თითქმის არ გაუძღვრებოდა, რომ როგორმე შესდგომოდა ამ ღირს შესანიშნავი წინადადების განხორციელებას. ესევე საქმე გაეახსენეთ ი. გოგებაშვილის გარდაცვალების წლისთავის გამო „თემში“ დაბეჭდულ მეთაურ წერილში წერა-კითხვის საზოგადოების მთავარ გამგეობას, მაგრამ მან წინადადებად კურიც არ გაიბერტა.

ჩვენი აზრით ეს საქმე პირდაპირ ეხება გორელებს და მათ განყოფილებას. მათ უნდა ითავონ იგი. შერკინდენ, ითხოვნიან და შეიძლება გვემა მოაქმედებისა. თუ დასკრდებთ ჩვენი დახმარება ამ საქმეში, ჩვენი აზრით მზად ვართ შეძლების და გვარად სამსახური გავუწიოთ. მიმართოთ პირდაპირ ბ. იაკობ მანსეტაშვილს, გამართოთ მასთან ბაასი მის ყოვლად სასარგებლო წინადადების განხორციელების თაობაზე. უშეშლია, ბ. მანსეტაშვილი გრძელდეს იმას მკვიდრი საფუძველი ჩაუყაროს ამ მომავალ სასწავლებელს, როცა ასე დაიწყებთ ამ საქმეს, მაშინ, რა თქმა უნდა, მთავარი გამგეობაც

მოგვცემა და ხელს შეგიწყობს ამ დიდი საქმის რაც შეიძლება მალე მოწყობაში. ჩვენ სრული იმედი გვაქვს გორის განწყობილების გამგეობისა და საზოგადოებრივი განხორციელების ელმენტებისა, რომ ამ წინადადებას უწყურადღებოდ არ დასტოვებენ.

აგრეთვე ვიმედოვნებ, გორელების ორგანო ვაზ. „ქართლი“, რომელიც ამ დღეებში აპირებს გამოცემა, გეროვან ანგარიშს გაუწევს აღბრუნ საკითხს. საკვირველია, სწორედ, ჩვენი საქმე... საშუალება, საღსარი ხელში გვეძლევა, ჩვენი ეს ისე მოქმედებთ, თითქმის უსინათლონი ან სმენა მიხილინი ვიყუებთ...

გრ. დიასამიძე.

ახალი ამბები.

ახალ-სენაკიდან გვატყობენ, რომ ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორმა დათავადიერა ახალსენაკის ორკლასიანი სასწავლებელი ეს რეგიონი თურმე მოულოდნელი ყოფილა სკოლის გამგე ბ. ს. ნუქიძისთვის. ამიტომ მას ჩვეულებრივად ვერ მოუსწრია ისე ექვემდებარა ყოველივე, როგორც სასურველი იყო მისთვის. რეგიონის ბევრი ბოროტმოქმედება გამოუშვარა, რის გამოც ყოველ მხრივ ცნობილი დამახურობული „პეტაგორი“ ს. ნუქიძე აიძულეს მომავალ ინვერსიან სამსახურიდან გაეღმდეს.

საქალაქო საქმეთა საგუბერნიო საკრებულომ 26 ივლისს განიხილა ყველა შერკინიერება მასალა, რომელიც შეეხებოდა წიგნების სახალხო გადმოცემის პროექტის დამტკიცებას და გოლოვინის პრინციპებზე მომხდარ უბედურებას. საკრებულომ ამ საქმეში უკანონოდ სცნო მოქმედება ქალაქის მოურავის. ა. ი. ხატისოვის და გამგეობის წევრების: თ. დ. მ. არღუთისკი—დოღორუკისა, თ. დ. მ. არღუთისკი—დოღორუკისა, გ. დ. მ. არღუთისკი, მ. ნ. ათაბეგისა და ქალაქის ტენიკოსის ჩისლიევისა. საკრებულომ ზემოდ დასახელებულ პირთა მოქმედებაში დაინახა ისეთი უკანონოება, რომელიც ქვემდებარება სისხლის სამართლის 148 მ. და 1085 მ. მუხლებს და დაადგინა ახსნა-განმარტებანი მოსახოვის მათ ამ საქმის გამო.

პროფესორი ი. ა. ჯავახიშვილი ამ ემად თბილისში.

ამ ბოლო დროს მთავრობამ გადაწყვიტა არსებული კატორღების რფორმაც. ამის გამო სათანადო სამინისტრომ მოსვენება წარადგინა, რომელშიც სხვათა შორის შემდეგი საინტერესო ცნობებია: 1905 წლამდის კატორღაში ყოფილა 12,000 კაცი. 1904 წ. 11 აგვისტოს მანფესტის ძალით კატორღელთა რიცხვი 1906 წელს შემცირებულია და ჩამოსულა 6,684 მდის, ხოლო 1907 წლიდან რიცხვი კატორღელთა მატულობს და პირველ იანვარს 1913 წელს კატორღელები 82,752 კაცს უდრიდა.

რედაქციამ მიიღო 1) „შრომის ჯგუფის საპარლამენტო მოღვაწეობის დამატებითი ანგარიშები“. მოთავსებულია დეპუტატების სიტყვები, შეკითხვები და წინადადებები. წიგნი სუფთათაა გამოცემული და ღირს 20 კ. 2) კ. პეტროვიჩის წიგნი: „მეზამხრეთის მდგომარეობა ამიერკავკასიაში 1913 წ.“ წიგნი გამოცემულია კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების სტატისტიკური ბიუროს მიერ.

26 ივლისს, საღამოს, საცენაურა კომიტეტის განკარგულების თანხმად პოლიციამ კონფისკაცია უკრა „ზაგაპატიარის“ 169 ნომერს. მიზეზი იყო მეთაური წერილი, რომელიც შეეხებოდა ქუთაისის სახალხო სკოლების დირექციის მოქმედებას.

გუშინ 28 ივლისს განსვენებულ პროფ. ალ. ხაჩანაშვილის გარდაცვალების წლისთავზე გადამხდლ იქნა პანაშვიდი დიდუბეში.

თელავიდან გვწერენ, რომ იქ გაუშაბათ ილიას საღამო. ამ საღამოზე მონაწილეობა მუდია კომპოზიტორის სულხან-შინაშვილის.

პასიძე გორკი ამ ემად მიმე ავად არის. ექიმების რჩევით მას დაუტოვეს კუნძული კაპრი და იტალიის ერთ-ერთს ჩრდილო-აღმოსავლეთ სტოგოზოს.

ქიათურიდან იწერებიან: „დღეს ქიათურაში ყოველ კუთხიდან აუარებელი მუშები მოდიან. ვილაყებს ხმა გაუგრძელებით, რომ ყველა ფირმებს თო-

ქო მუშაობა დაწყოს და სამუშევარი აღდგენილი ბლომათ იზოგებოდეს. ასეთ ნაირთ მოტყულებული მუშები ჩამოდიან ქიათურაში და რაღაც ვერ „მოულობენ“ სამუშევარს, ისევე უკანვე მიდიან. ბევრი მაგალითებია იმისი, რომ უკანვე გაბრუნებულ მუშებს აღარ ქიანათ წასასვლელი უფლი, და უმწეო მდგომარეობაში ჩაიყენებულან, ასეთი გაქირვების თავიდან ასაცილებლად, ვაცხადებ ყველა კუთხის მუშების საყურადღებოდ, რომ ქიათურაში გაიყვანა ჯერ კიდევ არ გათავებული. პერსენაკის ფირმის და დარაკეთის მუშები ისე გაგრეზებული არიან“.

მოგვიღია „სასოფლო გაზეთის“ №35 გაზეთში მოთავსებულია: 1. მოწინავე. 2. ახალი წყარო სოფლის მშრომელთათვის—მედიკოსი მეგობარისა. 3. ცოფი—ბეითალი ა. ვასილევსკისა. 4. საქონლის მფელა-მოწოდება, ძველი მკვარისა. 5. ფუტკარი და მფუტკრეობა—პ. წულაძისა. 6. საშუაშავლო ოპერაციები. 7. გაბილაისი. 8. ფუტკრისათვის საზამთრო თბილი ბინა—ჩ. ჩიხლაძისა. 9. ტკბილის დღილი ქი. კ. მოდებარისა. 10. მეთუთუნება გურიიში მ. გუბაზოვლისპირისა. 11. აბრეშუმის საქსოფლისოვნა ოზურგეთში გ. თალავაძისა. 12. ქორნიკი 12. გამოსადგვი ცნობები.

„სოროპანის“ სტამბაში იბეჭდება და გამოვა ამ დღეებში „ქართული მწერები“ შედგენილი ივ. გომელთაურის მიერ. ეს უკანასკნელი მეოთხე გამოცემა შევსებულია და შესწორებული.

ქ. ბაქოში „მმ. ნომბრების ამხანაგობის“ ფირმის მუშების 40 რწმუნებული წარუდგა აღმინისტრაციის და წაუყენა მთელი რიგი ეკონომიური მოთხოვნები. მუშებმა სამრეწველოების აღმინისტრაციის ორი დღის ვადა მისცეს პასუხისათვის. აღმინისტრაციამ ითხოვა 28 ივლისამდე დაცვადი მუშებს, ამ დღეს გადაკრილს პასუხს მიიღებდნენ. მუშების მოთხოვნებიდან 48 მუხლისაგან შესდგება. უმთავრესი მოთხოვნებიდან: მუშების მიერ არჩეულ საქარნო და სამრეწველო კომისიების ცნობა აღმინისტრაციის მხრით, ხელფასის მომატება, ბენების გადაკეთება და სხვ.

სახ. განათლების სამინისტრომ კავ. სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის შვამდგომლობით ნება დართო გახსნან ქალაქ

კავკასიის სამსწავლებლო ინსტიტუტი. ინსტიტუტი გაიხსნება ამა წლის შემოდგომაზე. საქალაქო სასწავლებელს მისცენ მუშების ასახება ერთ დესტინაციში მუშა, 20 ათასი მანეთი ერთდროული დახმარება და 500 მან. ყოველ წლიურ.

ამ ემად შავი ქვის მომუშავეებს განზრახვა აქვთ დააბარონ ლეგალური პროფესიონალური კავშირი, რომელიც ყველა დარგის მუშებს შავი ქვისას შეაერთებს.

გურიის-სამეგრელოსა და იმერეთში დიდ გავლენას ადგას ბევრ ადგილას ყინები თითქმის სულ ამოხსნა. ზოგან ვენახებიც დაზიანდა. თუ ასეთი დარგები გაგრძელდა, ხალხს აუცილებლად შიმშილობა მოეღოს.

ბელგიაში უმაღლესი სასწავლებელი სამ ქართველს გაუთავებია: ვას. წერეთელს სამიო მადნის ინსტიტუტის სამეცნიერო განყოფილება, იმერენა—მეტალურგის ხარისხით იენე დილის, და ირაკლი ციციშვილს—საკომერციო სასწავლებელი ინტერ კომერსანტის ხარისხით.

20 ივლისს პეტერბურგის მუშათა წარმომადგენელმა მეოთხე დუმი წერმა ს. დ. დებუტატმა ბადევმა ინახული პეტერბურგში საზღვაო მინისტრი გრიგოროვიჩი და მოლაპარაკება გამართა მასთან იმ მრავალი ჩხრეკა-დაპატიმრების შესახებ, რომლებსაც ადგილი ჰქონდა ბალტიის გზაში ამშენებულ ქარხნის გაფიცულ მუშებში. მინისტრმა განუცხადა დებუტატს, რომ არაფერი იცის ჩხრეკა-დაპატიმრების შესახებ და შეზღოდა საქმის გამორკვევას შინაგან საქმეთა მინისტრთან ერთად. მინისტრთან საუბრიდან დებუტატმა გამოიტანა ის დასკვნა, რომ თუ დაქვრილებს სხვა საქმეები არ ედებოთ, განათვისუფლებენ.

სამი ქართველი ქალი.

ამ ზაფხულს ქართველმა საზოგადოებამ ორივე საქართველოსამ დაპყრობა სამი მანდილოსანი, რომელთაც ეს სახელი

ნამდვილად შეგვიწერა და ქვემოთ მისი სიტყვის ძველებური მნიშვნელობა.

ესენი იყვნენ: თაუ. ლევან გელოვანის ქვრივი დესპინე, გრიგოლ შარვაშიძის ასული, თაუ. ლუარსაბ ყიფიანის ქვრივი ნინო, თაუ. ფაღვას ასული და ლუარსაზან ქუთაისის ქვრივი ჰეივანე. ეს პირნი არ შემოდიან არ მოვიხსენიოთ კეთილად, რადგანაც მათში მთლად გამოიასხა ძველი ქართველი ქალის სათნო ხასიათი, სამშობლოსადმი ქვეშაობითი სიყვარული და განუზომელი სურვილი სარგებლობა მოეტანათ მოყვასთა მებრძოლთათვის.

პირველი ორი მანდილოსანი, თუმცა ფართო საზოგადო საქმეებში თავის სიარჯხაო მდგომარეობის გამო ვერ იღებდნენ მონაწილეობას, სამაგიეროდ თავის გამაქრებელ ქუთაისს და კეთილი ხასიათის წყალობით დიდი გავლენა ჰქონდათ მომავალი თაგანთ წერეში.

ჩუმი ქველმოქმედება, საჭირო და სასარგებლო რჩევის დროზე მიცემა დედადამოღობა და დაბრუნებულთათვის—ამათი საქმიანობა და სარბიელი.

ვინც იმასაც არ დაიფიქრებს, რომ მათ ორივეს გარემოებამ მეთუთეს მათი ცხოვრების უმეტესი ნაწილი სოფლად გაეტარებინათ, ის ადვილად მიხედება, თუ რა სარგებლობის მოტანა შეეძლოთ და კიდევ მიუტანეს თავიანთ კუთხეებთან სვენებულგმა. ამიტომაც მათმა გარდაცვალებამ უზოპო მწუხარება გამოიწვია ლესხეში, სადაც უმეტესად ცხოვრობდა და მოქმედებდა დესპინე გელოვანისა და რაქაში, რომელი კუთხეც სასარგებლო ჰქონდა მიჩენილი განგებისაგან ფაღვას ქალს, როგორც უწოდებდნენ რაქაში თაუ. ლუარსაბ ყიფიანის ქვრივს.

მოყვასთაში სიყვარულის გამოჩენისთანავე, მათ თავის საოჯახო საქმეც ჰქონდათ გვარისადაც მოწყობილი.

დესპინე გელოვანისამ თავის შვილებს კონსტანტინე, პლატონს და ვარლამს შესაფერი სამადროო სწავლა მიადგინა. ორი უკანასკნელი ცნობილი არიან საზოგადო საქმის ასპარეზზე. პლატონ გელოვანი წერა-კითხვის საზოგადოების დამფუძნებელი, მანდილოსანი და ამ ზაფხულს დამფუძნებლად მიიწვიეს ქუთაისის ბანკში, ვარლამი კი ხომალა ცნობილია, როგორც სითათბიროს დეპუტატი.

ძველი ქილები. როდესაც სენას ქილებს დაინახავდნენ, იტყოდნენ: სენა იციანსო.

ის მთელ სოფელში ყველაზე მაღალი იყო როდესაც იდგა, და როცა იჯდა, მაშინ კი ყველაზე დაბალი, რადგან ფეხები სახილად გველი ჰქონდა და ტანი კი უზომოდ მოკლე.

მას ძალიან უყვარდა ლხინის ცეცხლა. თუმცა ის მონახილვობას არ იტყობდა, მაგრამ მიჯდებოდა რომელიმე სამაღის გვერდით და სიამოვნებით ადევნებდა თვალ-ყურს გოგაბიქების ფეხურს. დიდი-პატარა სენას და ცინიდა, მაგრამ ის არავის აქცევდა ყურადღებას. გავაგრებულ ის არავის უნახავს, სიტყვა მას არავისათვის შეუძლებელია...

ის სიყვარულად შეგვიჩა ამ გვარ ყოფას. კარგად გრძნობდა, რომ ცხოვრების გირი იყო და ამიტომ ყველასაგან დაწვარული-დამკირებული. ცხოვრების ის თავიდანვე გარეჯა და ამიტომ წუთისოფლის მეგობარს შორიდან უტყებდა. ამ არა სახარბიელო ხეცდრის ის მთელი თავისი არსებით გრძნობდა და უღრტივწველად ემოჩიროდებოდა მას...

ამიტომ მის განცვიფრებას საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც მასთან მივიდა ერთი ნაცნობი დედაკაცი და ჩუბად, საიდუმლოდ უთხრა, რომ ამ და ამ ქალს ძალიან მოსწონხარ და შენი შერთვა უნდაო. ის იდითანა გაშტერებული იყო და შემდეგ, თითქმის მიხედა, რაშია საქმეო, ძარცვნილ ტუჩი აიჭია და თეთრი ქილები უფხვან მოლაპარაკეს. თითქმის მისი პატარა თვალები ამბობდა: დამტკიონო, თვეე შეგვინებულნო, გინდელ საქვეყნოდ თავი მომქაოთ! არა, ვერ მოგაოთვით, ვერ მომძაყცილებითაო... ხოლო მაშინ კი დარწმუნდა, როდესაც მასთან მივიდა ნუშას დედა და სიმედ შემოსვლა სთხოვა...

ელვის სისწრაფით მოეცა მთელს სოფელს სენას გაშუამავლების ამბავი. ბევრს არ სურდა ეს, ბევრი ქოქოლას აყრიდა იმ ქალს, რომელიც სენას მიჰყვებოდა ცოლად.

მზე გადისარა. დასავლეთიდან გრილობა სიომ საშურად დაპყრო. მამა ბაგრატი, რომელიც სენას და მარიონს დაიკვინათუთ ნიუძდოდა წინ—გამოახალისა ნი აგმა და კმაყოფილებით ამოაქმინა.

მ რ ი მ ა მ ა.

(სურათები სოფლის ცხოვრებიდან).

1

პირდაპირ მთავრე სამუშაოდ დასცქერი მოსკოლიტელ კიდან პატარა სოფლს...

დადლილი სოფელი ძილს აპირებს და თანდათან სუსტდება მისი ერთმული. ცოტა ხანი კიდევ და სოფელი მიუქნდება, გაირიანდება... საიდუმლოებით სავსე ღუმლი მდებარე ირგვლივ და ბინდ-ბინდ ჩაფლული შავი მიწა ისე სველიანდ შესცქერის გარსკვალავებით გაჩირადლებულ ცის ლავგებს, თითქმის მხურვალე ლოცვას ჩურჩულებდეს...

მთის ფერღობზე შეფერული მოხუცი ტყეში გაჩუქებული დგას: ცელკი ნიაგი არ ეთამაშება მას, არ უშაბობს თავის დაუსრულებელ საოცნებო ზღაპრებს...

მთის პატარა წყარო, რომელიც ცივი წყლით წყურვილს უტლავს მთელს სოფელს და თან რაღაც გაუთავებელ სიმძვრეს ჩაუხსნებებს—ცელა თითქმის ისე მიიარაულებს არ მიასტყვებს პაწია ტბალებს, ისე ხმა მაღლა როდღი მიხირობს, როგორც დღით. ის განაბული ყურს უდგებს ქალ-ვაყის აღერსს, რომელიც მის ნაიარას მდარას ტოტებ დაბრილ, მტირალო ძეწვას ქვეშ ადტაცებით შესცქერაინ ერთმანეთს.

—მართლა? მართლა არ მიღალატებ, ჩემო ზენა! უარს ეტყვი განა სენას? აი... ესეულები ქალს გვიღოა.

—მაშ, მაშ! შენს მეტი მე არავინ მინდა, არა,—უპასუხებს ათრთოლებული ნუშა.

—დღემ რო გაიძულს, ძალა დგატანოს? მაშინ? განა არ ვიცი, დღეაშენი მე არ დამანებებს შენს თავს? მას ჩამოსიძება უნდა, მე კი ეს არ შემეძლია, გარდა ამისა დღეაშენს არც მოეწონება, რა ექნა მაშ, მირიგი, მითხარი რამე!...

—აი გეუწნები, შე გიყო, არავის გავყვები შენს მეტს თქო. თავს მოვიკად და არ გავყვები, გესმის? მეტი რა გინდა? ბავშვობიდანვე შევეჩვიეთ ერთმანეთს. თვლიანვე შენი სიყვარული დაზევა და ახლაც ხომ შენი ვარ, შენი, ჩემო სიოც-ცხლეც. არასოდეს არ მოგშორდები, არც

მოგიტოვებს, არა. აი, ასე ჩავიკრავ ყოველთვის გულში, ასე... და ნუშამ დონივრად მიიქრა გიგოლა თავის აკორებულ, მთრლივარე გულ-მეკრებელ.

—გენაცალე? ოჰ, ჩემო სამოთხევე, ჩემო საუნჯევე. რა კარგია რა ტკიბილი ხარ, ჩემო ჯღუნავი!...

—შენი ვარ, შენი დღეიდან, ჩემო გიგოლი, გესმის? ეხლაც არ გეგრავ. ხომ ხედავ, რას გვგვარა, რა მომდის... გული ახლავს, რას გვიღობს... მიმიკარ, მიმიკარ მაგრად. ოჰ ასე, ასე ჩემო ბიჭუნავ, თორემ სენა მოგტაცებს შენს ნუშას...

—არასოდეს, ჩემო ტკიბილო, ჩესო სამოთხე!...

მთავრე სიამოვნებით იღიებდა და თეთრ დრუტელთა შორის გაბადრული მისრიალებს.

მიძინებული ნიაგი წამოიშალა და გულ-ჩაათბობილ ტყეს მორცხვად წასწრჩუელა ახალი ამბავი...

წყაროც ატარტანდა და თავისი დაუღალავი მახეზი ტალღები ხმაურებით გადაატარა ქიშნარავს.

II.

—სად იყავ ამ უშაღამეს, ქალო? ასე ხეტილი გავიწილა? ხვალ ნიშნობა გეცნება და შენ კი ამ დრომდე გარედ დატრატლებ. არა გრცხვინა? მისეყედეუ-რა დედა ნუშას.

—წყაროზე ვიყავ; დედა, წყაროზე იტყრა ნუშამ. იქ გოგოებს მოეყარათ თავი. იმათაც გაუფიქრა, რომ მე ვიხივდები და, რადგანაც დღეიდან მათ წრეს უნდა ჩამოვშორდ, გამოსმედილებლად ლხინი გამმიბრათეს. ისეთი ფერხული ჩავიბინე, დედა, რომ, შენი მოწონებული...

დედა, ნეტავარ ვიხივდებოდე—განაგრანო ნუშამ ცოტანის ფიჭის შუმდეგ. მინანება ქალიშვილობა! გათხოვებას ხომ ყოყნალებს მოვსწრები, ქალიშვილობას კი საშარდისოდ უნდა გამოვთხოვო. ვერაზოდეს ვერ დავიბრუნებ მას! მერე რა კარგია ასეთი მხიარული უზრუნველი

ცხოვრება... დედა, ჩემო დედა, რაღაც გულს მეტნს, მაღონებს. არ მინდა, არა, გავთოვდე, სენა რა! გამახსენდება, სულ მეხუტება. მეცე რასა ჰგავს ი სამიწეს გოგონებსაც არ მოსწონთ სენა. ყველა იმას დასცინის: უშნო, წელი გარწყუელი, ოჩაფება, ზარბაზნო... ასე ეძახიან მას. შენი პირზე, დედა, ნუ გამათხოვებ ჯერ, არ მინდა ქმარი. სენა არ მომწონს და რა ექნა, იმას როგორ უნდა გავეცე?

—რას ბუტბუტებ, ქალო, მანდა! ა? შესესხა სალონებს. მაშ ი შენი გიგოლაი სჯობია იმ სენას, არა? უი, მეხი კი დავაყარე მას!

ან არა და გლეხის ქალი და სიყვარული სად გავიწილა?.. არა, რა უშავს სენას? მალე მიიწვევი და შემდეგ ისე გეყვარებოდა, რომ გიგოლა მოგოილიც არ იქნება...

—გიგოლას არც მე დაიფიქრებდი, განაგრძო სალონებ დაუყვებოდა, მაგრამ ის დღისი გოგონა, ჩვენთან სიმით არ შემოვადი იქით შენი გატანება კი მე არ შემეძლია. ოჯახს ხომ არ დავაქცევი ვინა მყავს, შეილო, შენს მეტი. შენა ხარ კონკრეტული მამაშენის ვეცე და ქალც. შენი იმედი ჰქონდა მამაშენს. ოჯახი შენ უნდა გამოაბრუნო, მამაშენის სახელი არ მოსო. რა ეშველება ჩვენს ოჯახს, ვერა! ჩემი სიყვარულის გამო გაიქცე და ვედაც ოხერს ჩამოეცილო კისრზე! გამაბრუნებ მამაშენის იმედებს და ესაა, არა, შეილო, მაგებს თავი დავანებო და ისე მითავა, როგორც ჩვენთვის და ჩვენი ოჯახისათვის ხელ-საყრელი იქნება. სენა პარტახელა კაცია, შემოვა ჩვენს სახე ოჯახში და და ლოცვით უფრო გაახიზმირებებს. სოფელშიც მეტი ფასი დავცემა; აბუხად ვერავინ მოგვიხსენიებს. დამიჯერე, შეილო, ასე აჯობებს, რას უფლებს უფრო იმ მასხარა, ენა ტარტალა გოგონებს. არც ერთი მათგანი არ დაიწუნებს სენას, მაგრამ ეხლა რომ მეტი საქმე აღარ აქვთ, სამასხაროდ იღებენ და შენც გულს გაყრევინებენ იმაზე... ედღეუფებოდა დარიგების კილოთი სალომე ნუშას.

ნუშას კი გული მისლიდა, ცრემლები აღრჩობდა... უნდოდა წინააღმდეგობა გაეწია დღისათვის, ხმა მაღლა ეთქვა,

დაეყვია, რომ ის არასოდეს არ უღალატებს გიგოლას; გიგოლა უყვარს მას სიყრმეიდანვე, რომ ის უყვე მას ეკუთვნის,—მაგრამ რაღაც აჩერებდა ნუშას, მაგრამ უტყდა იმის თვით-მოქმედების საღრეს და გასაქმს არ აძლევდა. თანაც დედის მოსარება სამართლიანად მიიანდა... გიგოლაზე რომ გაგრეზებინა თავისი არჩევანი—ეს იქნებოდა დედის, მამის ანდერძის, ოჯახის დღეიდან. სენაზე რომ შეჩერებულყნა—ეს მოსწყვებდა საუფეთესო გრძნობების დამარხვას, გულის თქმის დაღრცა, შეგრთება ისეთი აღაშთთან, რომელთაც არავითარი სულიერ კავშირს არ გრძნობდა, რომელიც თითქმის ეზიზღებოდა კიდევ...

მოვლოება, თუ საკუთარი გულის თქმა?.. რომლისაგან უნდა გადადგას გადპირით ნაბიჯო? პირველი ამ დავისლის მერკეს, თუ მეორე პირველს? ეს კითხვები უტრიალებდნენ ნუშას თავში და ისე გაიხიზნა ფიქრთა ბადეში, იმინარად მოეკანცა ვანება, რომ მას წარმოუდგა რაღაც მოგადაღებელი წყო, რომელსაც არც დასასრული უნდა და არც გასასვლელი.

—იქნება არც მოვიდნენ ხვალ... შემიღება რაიმე დაზღოდა გე საქმე... გებოძა და თავის თავს ძალზე მოქანცული ნუშა და გარემოებათა მსვლელობას ანდობდა თავის მომავალს.

—არა გიშავს, შეილო! უშეგებდა დედა. გთხოვების წინ ყველაზე სტრიაიან. მეც ბევრი ვიტრევა. როდესაც მათ ხოვებდნენ, მაგრამ გულში კი ძალიან მიხიროდა... კარგი, გეყვოდა ტირილი. ხვალ თვადეც დასივებელი უნდა დახედე სანეგო კაცს? დაწყებ, დანსვენე და ხვალ ამ დროს სენას ამოგიკოტრიალებ გვერდზე. იოხუნჯა სალომე.

დღისი უზირო ოხუნჯობა ნუშას გულს ბასრი სხივით მოხვდა და ერთს წუთს საშინელი ტკივილები აგრანობინა. უნდოდა მწარედ ებასუნა რაიმე მისთვის, მაგრამ იმდენად მოქანცული იყო განვლილ ტკილ-ძღვლეობისაგან და მტანჯველ ფიქრებისაგან, რომ სა

ფაღვას ქალმა გამოაზარა რაქაში კა-
ჩად ცნობილი ღვინის მკეთებელი ტი-
ტია ყუფიანი, რომელიც ქმარს თავს თა-
ვის მამის ლუარსაბის სახელთან დაარ-
სებულ ღვინის ფაქრიის საქმეს და და-
ვით ყუფიანი—ფოთსა და ქუთაისში ცნო-
ბილი პატრონის მიმდევრული მოსამარ-
თლე.

ამ ორივე მანდილოსნის გამოტყობას
დიდძალი ხალხი დაესწრო და ყველას სა-
ერთოდ დიდი მუხარბება ეჩვენებოდა.

მესამე განსვენებული მანდილოსანი—
ქეთევან ჟურულისა—დედა საზოგადო მო-
ღვაწის გიორგი ჟურულის ხომ ცნობილი
იყო, როგორც საზოგადო საბრძოლვედ გა-
მოსვლილი პირი. მას კარგად იცნობდნენ
გორში, ქალაქში და ბათუმშიც. ყველ-
გან, სადაც უხდებოდა ცხოვრება მისი
მეუღლის ღვინისმყარის სხვა და სხვა აღ-
ვილას სამსახურის გამო, ყველგან ერთი
სიტყვით, განსვენებული ქეთევანის ოჯა-
ნი ნამდვილი გონებრივი ცენტრი ხდებ-
ოდა, სადაც სწავლებდა მრავალი საზო-
გადო საკითხი და სადაც ცნობილი და
ზედრ მოღვაწე, ნასწავლი და შეგნებუ-
ლი ხალხი. ბევრ გამოჩენილ ჩვენს სა-
ზოგადო მოღვაწეებთან დაახლოებული
იყო ღვინისმყარი და ქეთევან ჟურულ-
ის ოჯახი. კარგი განწყობილება ჰქო-
ნდათ ამ ოჯახთან დიმიტრი ყუფიანს,
ილია ჭავჭავაძეს, ვანო მარხველს და ცო-
ცხელში ნიკო ლომოურს, ანტონ ფურ-
ცელაძეს, სოფრომ მგალობლიშვილს და
ბევრს კიდევ სხვას.

უნდა გენახათ, რა მხნეობით, რა სიყვ-
არულით ჰქედბდა ხოლმე ხელს საზოგა-
დო საქმეს განსვენებული ქეთევანი. იქ-
ნებოდა ეს რომელიმე ნიჭიერ ყმავე-
ლისათვის სასტიკი დიდი ფულის შეგრო-
ვება, ან საზოგადო მიზნით სივრცის
გამართვა თუ სხვა რამე დასმარება სა-
ზოგადო საქმისა, ქეთევანი არასოდეს არ
ზოგავდა თავის თავს და ისე ასრულებდა
სახელმწიფო ნაქირს მოვალეობას, რომ
ყველა განცდილობდა მისი პატივად.

ქეთევანის იმეოთი იყო მისი უან-
გარო და მხნე მოღვაწეობა...

ვისაც ჰქონდა გაცნობილი ამ სამ მც-
ვალბულ მანდილოსნის ცხოვრება და საქ-
მიანობა, ის არასოდეს არ დაივიწყებდა მათ.
თუმცა მათ ნივთიერი სიმდიდრე არ ჰქო-
ნდათ, სამაგიეროდ გულთი იყვნენ მდი-
დრნი.

ქეთევანის დიდ უბედურებად უნდა
ჩაითვალოს ჩვენთვის, რომ ძველსა და
ახალ საქართველოს შუა რაოდენ უფს-
რული განაღდა, ხილია ჩატეხილი.

პირველად სოფლის გოგონები დაი-
ნახეს სენა მღვდლით მომავალი და ყრი-
ბული ასტრეის. მათ მკაცრად ძალადგინეს
დაუსრულებელი ყველა და მიუყრდნობი
სოფელი უმცროსი გოგონებისა და ახალ-
და. სოფლისათვის მკირე რამ არის სა-
ქირო, რომ ის უცებ დადგეს ფეხზე. და
ასეთი მოვლენა, როგორც წინააღმდეგობა—
მან მტკადა საუბრად დგომა სოფლისათვის.
გოგონები, ნახევრად პირ ახეველები,
ზოგი კარებიდან, ზოგი სახლის კუთხი-
დან იქიტირებდნენ და სანუფოს ათვლიე-
რებენ. შეიძლება წყნარი, მორცხვი ღმი-
ლით უახლოვდებოდნენ ერთმანეთს და თა-
ყიანთ შთაბეჭდილებას უზიარებენ...

—მშველობა ამ სახლს! წარმოსთქვა
მამა ბაგრატი, რომლისა და სივრცის სა-
ლომეს სახლში. ბედნიერი იყოს ჩვენი
მოსვლა. სახელითა მამისათა, დედასა
მან და პირველი გადმოწერა.

—მომარბნით, ბატონებო, მომარბან-
ლი! მივცემა სტუმრებს სალომე, რომ-
ელსაც უკვე ყველაფერი დაეგეგმებინა
ეს სტუმრების მოლოდინში სუფრა გე-
გეგმა.

გამოიღო სუფრის დასაწყისი მამა ბაგრა-
ტი ჩინებულ გუნებაზე დაყენა, იმ წამ-
ზე წაწვდა ღვინით სასესი კიბის, აუთო-
ს ყველანი და ღვათიანად გადაუშვა
სახლი მუცლისაქვე.

სალომე კი სენას მივარდა, შემოეხეია
და ცრემლები მორეულმა რამდენჯერმე
გადაიკაფა.

—მოდი, შეილო, მოდი. დემოთმა ხელ-
ჩიკი ჩქარა შენი შემოგზავნა ჩვენს სა-
ხლში. დაბრძანდი, გენაცხადე... ვალერ-
ი და სალომე სენას, სენა მორცხვი
მოხვდა. კუდი ხელში ეჭირა და შეუ-
ბრებლად ატარებდა. კიბელები თი-
ვისებრივად გამოეჩინა, რაც იმის მაუწყე-
მელი იყო, რომ ის ყმაყფილი იყო და
იტირებდა.

როდესაც სენა ახალ მღვდლმარობას
შეეგია, ცოტა-ცოტა გათამამდა, თავი-
უფლად იტარებდა თავი და გაბედულად
მოგვლილი თვალი იჭურბობდა. სახლის
წინ კუთხეში მან თვალი მოკრა ნუ-
სას, რომელიც დარცხენილი იდგა და
დაიხრებდა მისიკრებას. ნუშა ცრემ-
ლებს ძლიერ იმეგრებდა. მას ვერ გამოე-

ჩვენს ახალთაობას არა ჰყავს გაცნო-
ბილი ხერხიანად ძველი ხალხი, ძველი
მოღვაწეები, ჩვენც, ახლანდელი მომკე-
დნი, არავითარ დონეს არ ვდებულვით,
რომ გავაღწიოთ ისინი მას, ჩვენ ავღღოთ
ქალამი ხელში, რომ ოდნავ შერთალი
სურათი მაინც დაგვხატა ხსენებულ მა-
ნდილოსანთა ჩვენი მკითხველი საზოგა-
დობისათვის.

როცა ამ წერილს ვწერთ, თვალი
ცრემლით გვევსება.

ვიგლოთ ამ ფასდაუდებელ დანა-
კარგს და თან ვწუხვართ, რომ ჩვენს
ახლანდელ ქალებს არა ჰქონდათ გაც-
ნობილი ამ მანდილოსნების ბუნება, ხა-
სიათი და საქმიანობა.

რომ ჰქონდათ შემდეგა რიგაიანად
გაცნობილენ, შეეთვისათ მათი უნარი-
ანობა, სამშობლოსა და მოყვასისადმი სი-
ყვარული, საზოგადო საქმიანობის თავის
დადგება, ხასიათის სიმტკიცე და თან
შეთვისათ ახლანდელი თანამედროვე
სწავლა—განათლება, — მაშინ დაგვება-
დებოდა ნამდვილი ქართველი დედა.
და აი ამ ნამდვილი ჩვენი ქართველი დე-
დის ხილვის სურვილით გამოწვეულია
ეს წერილიც.

მერწმუნეთ, აქ არავითარი გადაჭარბება
არ არის...

გ.რ. ქართული.

მოხი შეთხვევა

ჩემს ხანგრძლივ სიცოცხლეში ბევრი
სიმწარე გამომიტოვა; ერთი ორად მეტი
სიტუაცია, მაგრამ გამოვიტყა ნეტარი
წამებში და ოთხი მათგანი მომაქს აქ,
რომ მკითხველებს გავუზიარო:

I.

ამ რამდენიმე წლის წინათ, ავად გავ-
ხდი ტუფისში. სასიკვდილოდ ვიყავ გა-
დადებული. დიდძალი მწახველი მოდი-
ოდა. მომიკითხავდნენ, დამავადიერებდნენ,
მოიხილდნენ მოვალეობას და წავიდოდნენ
ხოლმე. მეც, რასაკვირველია, მადლიერი
ვრჩებოდი. მათ რიცხვში შემოვიდა სანა-
ხავად ერთი ჩოხიანი სოფელიც—სპი-
რიდონ ნოზიკიძე, ზღოლიანობა მომი-
კითხა, ტკბილად მეშუასიდა და ბოლოს,
წასვლა რომ დააბრია, ბალიშს ქვეშ შე-
კრა ხელი სიფრინილი და წავიდა! მეც
ცოცხლად მოვადგარივინამ ამიტანა: რას ეცე-
ბდა ის ამ ჩემ ბალიშს ქვეშ მეთქი? ავ-
წიე ბალიშის პირი და ენახე, რომ ხუთი
მანეთიანი ოპიო დეტეკები, მე განე-

ცვიფრდი... ამდენი მწახველები იყვენ
ჩემთან მდებარე, ოჯახისშვილები, ტოლ-
აზნაზნები, რომელთაც იცინა ჩემი ხელ-
მოკლეობა, მით უფრო ავადმყოფობაში,
და არც ერთს მათგანს ფიქრადაც არ მო-
სვლია, რომ შემწეობა და ეს უბრალო
სოფელი კი თვისის ღირსი ჯიბიდან
შემწეობას მაძლევს და იმასაც სიფრთხი-
ლით, რომ არ მივიმადლო...

ამ დეტეკებში რომ ვიყავ, შემოვიდა
ჩემი მეგობარი დოქტორი, მინახა ნაჯი,
გამისიხვდა გული და სიამოვნებით მით-
ხრა: არც გეუბნებოდა, რომ ნერვები-
საგან ხარ ატანადი? დღეს დილას, რომ
წამალი მოგვეცა, აი როგორ დაუშვებოდა
ბინარო, მეც დავეთანხმე და აღარ გავუ-
ბილეთ, თუ რა იყო ჩემი სიამოვნების და
დამწველების მიზეზი?

2.

ერთხელ ლაპარაკი ჩამოვარდა ქართულ
პურებზე და მე წამდა, რომ ყოველ-
გვარ ქართულ პურს თორის ლავაში
მირჩენია მეთქი. მსმენელთა რიცხვში
ერთი იომა ისაკაძეც, სულ უბრალო კაცი,
ტუფისში ხაზაზად მუყავ, მეორე დღეს
მოვიდა ჩემთან ის იომა ისაკაძე და რა-
ღაცა გამოხვეული ქაღალდში მოიტანა
და მომამჩნა ხელში დიმილით, ეს ჩემი
ნაწარმოებია და მტკბარე ვიხედავო!... რა-
ღაცანაც ამ გვარი შემთხვევა ბევრი ხო-
ლმე, რომ თავისი ნაწარმოები მოაქვს
ჩემთან, მე ისიც ნაწერები მეგონა; ჩამო-
ვართვი და გავისტუმრე. მოცლის დროს,
როცა გავსენი ქაღალდი, რომ ნაწერები
ამომეღვებოდა, ენახე რომ შიგ ათილედ
თორის ლავაში იყო ჩაწყობილი!... ბე-
გარი სასუქარი მიმიღა საზოგადოებისა-
გან... ბევრჯერ მათ რიცხვში მჭირვარს.
ჩემი თავი იმით ღირსადეც არ მიმი-
ჩნევია, მაგრამ არც ერთი მათგანი ისე
მჭირვარს არ ყოფილა, როგორც იომა
პურები.

3.

ფრეილინის ქუჩაზე მივდიოდი. ტო-
ტუარზე წინ შემხვდა ვიღაც გამეღვი;
ხელჩაკიდებული მოჰყავდა, ამაყად ფეხ-
აღმებული ბავშვი. პატარა ძლიერ მომა-
ჯბაჯებდა. დამინახა თუ არა იმ ბავშვმა,
შემომჩნა, გაბაზიკა თითი და ძლიერ
წაიღებულა რეი აკიკა! მე გავმტრე-
დი, ვანდებოდა ბოლნისი მოიხდა: ამა და
ამ კაცის შვილიაო. თქვენ პირადად არ
გიცნობდით, მაგრამ თქვენი სურათი უკე-
ლიათ ოთახში და ამ ბავშვსაც მათი გი-
ცნოთაო... ჩემ დღეში არ გამომეცადა
და მაშინ გამოვსცადე სიამოვნების ოფ-
ლი. საზოგადოების თანაგრძნობის უწყე-

გაშეშებული იდგა ერთს ადგილას და
მთელი ტანით ცახცახებდა.

—მოდი, გავიცნევი აქედან! გაიფიქრა
ნუშამ და კიდევაც აპირებდა ადგილიდან
დადგება, რომ ამ დროს ღელის ხმამ
გამოარკვია.

—რას ელოდები, შვილო? შენც
დაწე! კაცს მოსვენება უნდა.
ნუშა შეაჩერა ამ ხმამ, გამოაფხიზლა.
მიხედ-მოიხედა და ქვითინი მივიარდა
დელას.

—შენ გენაცხადე, დედა, ამაღამ
ნუ დამაწვენ მასთან. შენთან დავ-
წევდი. მეშინია...

—რას ამბობ, ქალაქი გადირიე თუ?
რა გიზავს, შეილო, მოგვიღერებს და
მერე შენ თითონ მადლობელი იქნები.
ჩქარა, ნუ აღორდენები იმ კაცს.

—ნუშა, მოდი, გენაცხადე! კიბლე-
ბის კრებულს დაუბახა სენამ.

—ოჰ, არა, არა, შეპკივლა ნუშამ.
დედა, არ შემოიღია, არა. თავს მოვი-
კლავ, დემოთთან, თავს... მომეხმარე, დე-
და, მიშველე რამე, შენი ქორბი! შევე-
დრა დედას და შემკრთალი მოხვია
მას.

სალომემ გაიღიმა და ადვილად მიიყვანა
ნუშა სენას საწოლთან.

—გახსენე ჩქარა და დაწე, ბავშ-
ვი ხომ არა ხარ, რა გიზავს! მალე უნდა
დამე გახდებოდა. მეც დიდძალი ვარ და
მოსვენება მინდა. ამ სიტყვებით ის მო-
შორდა ნუშას, ჩაქორა სანათი და თავის
საწოლს მიუშურა. მაგრამ ამ დროს მას
კარბის ქრატუნი მოეგნა და უღელის
სისწრაფით გაეჩნა კიბეებისაკენ. და-
ვილა ნუშას ხელი და ღონიერად მოი-
ქნია.

—სად მიხვალ შე სამიწვე? გინდა,
თავი მომჭრა, ლავიდასხას! წამოვართვი
აქეთ, თორემ მე ვიცი... როგორ გავუშვი
სენა ე გოგო, განა ვიკაცის ასე შეშვე-
ნის? სირცხვილი! თუ კიდევ რამე გა-
ბედოს, სცემე. მაგას მოუხდებოდა ცემა,
კეტუაზე მოე. სიტყვა სალომემ და ნუშა
სენასთან მათთან...

(დასასრული იქნება)

ილია რუხაძე

* * *
(საღმურ კალაშე)

1.

ჩემი ცრემლების წვეთებზე
ამოსულიყვენ იანი
და დარაჯობდნენ შენ, საფლავს,
მტრეთ ვერ გაყენონ ზიანი.
ზამთრის ქარბუქი გეშოროს,
დღე გინათებდეს მზიანი.
პოეტის ქნარი მუწუხის პანეთ
მიმღერდეს თავაზიანი!

2.

ნუ ფიქრობ, შენზე ფიქრებში
არ დამიხნულდეს ღვინა,
მე გიზრის თვალითა ციმციმით
დღესაც მედება გენია,
მარად თანამდევს ნარნარი,
ხმა სანეტარო შენია!
სადა ხარ? შენზე ფიქრებით
ვერსად ვერ მომიხვინია!

იასამანი.

ნაკრალზე

I.

მუხარბების შავ ღამეში, შავ ღამეში, შავ ნაპირზე,
ცხტოროლი და არ მწყდებოდა მოკამაყე ცრემლი თვალებზე.

არ ვიცი, თუ ფიქრი ჩემი რას ელტობა, ვისცენ ჰქარობა,
ან ზარზაზოს შორით კენესა გულს კენესით რად ესაბოდა.

ცივი ღამე, ცივ სივრცეში, ცივ სიმღერის ჰიმნსა სიხვად,
და იგი ხმა, ის სიმღერა სულს მიხრებდა, გულს მიწყლავდა.

II.

თენდებოდა. აღმოსავლეთი მზე ალის ფრად ენთებოდა,
ფერი მიხილი ვარსკვლავთ ხომლი ხან წნდებოდა, ხან ჰქრებოდა.

უძილობით მოქანცული, სახე მკრთალი, გაცრეცილი,
ნარარს ვიდევ, თვალითა ჩემთა ეშლებოდა ცის სიცილი.

ღამე მოკვდა. მღუმარება ძილქუშ საზმრებს გაეყარა,
დილა იშვა. ფიქრ-ოცნება სხივთა კისკის დაეყარა.

გ. ქუჩიშვილი.

ულო არა ვარ, ვინ მოსვლის რამდენი
ტაში მომიმენია, რამდენი გეზაა გამო-
გონია რამდენი სასიამოვნო რამ მინა-
ხავს? მაგრამ არც ერთხელ ის არ მიგ-
რჩენია, რაც იმ, პატარა ბავშვის თი-
თმა და ნატრინებმა მაგრამნია.

4.

მოღრუბულში გოლოვინის პროს-
პექტზე გამოვდი, უფროდ წვიმამ დაუ-
შვა. მე, რადგანაც უპალოდ ვიყავი,
გვეცქერე შინისკენ. უკანდნ ხმა მო-
მესმა: „ბატონო აკიკ, მოიცადეთ!“ შეე-
ჩერდი, მივიხედე და ჩემთან მოიჭრა კო-
რე ხელში, ვიღაც თორმეტცამეტი
წლის გოგონა და შემომათავა პირადა:
აი მიირთვით, და მერე მიმოძეთ!

—მერე თქვენ?
—მე არა მიჭირს რა, რომ დაესველ-
დე და თქვენ ვი, თუ გაცივრის, რომ
აღარ მომეშვა, გადავწყვიტეთ, რომ
ორივე იმ ერთ ქორბას შეგვარებოდი
და ისე მივსულიყავით ჩემ საღვთაოში.

სასტუმროს კარებს რომ მივადექი, სა-
დაც შევდებო, გამომეხოხვა და თავის
ქორბიანთ გაუღდა გზას. დღესაც არ
ვიცი მისი სახელი და გვარი, მაგრამ
იმისი უმანკო, ბავშური სახე კი ყო-
ველთვის თვალწინ მიდგას...

ხანდახან რომ დავფიქრებდი ხოლმე
წარსულზე და წარმოვიდგინე ჩემს უთვო-
ლავ ტანჯვებს, ყველა იმთ შევეწრნი
ხოლმე ამ ოთხ შემთხვევას და სასწორო
ამ ოთხისკენ იხრება.

აკიკი.

მშვიდობით, კარგო!

მშვიდობით, ეუ დალოდები,
ამაღალ ნუ ღვრი ცრემლებსა,
ივანე ნუ იტყვი იმეღო
ოღეს მაქრინდნ ხელეებს...
დღე, მომისპონ ნუშეში,
უნარი ყოფა შრომისა,
ენა მაქვს, ამტკვევდება,
ხმა დაიქმება წყრომისა!

წავალ მე... გელათ დავდები
სისხლით შეგებულ ველთა,
იმედის პანტებს ვიშვებ
მოძის გულ-საბუკრათა...
აწაონ, დღე, აწაონ,
კლიტე დალონ ენასა,
ფეხები არ მოსვენდეს,
გული არ შეწყვედეს ძვრასა!

შენ ნუ მოიწყენ, იმელო,
ცრემლებს ნუ დაღვრი ცხარესა,
თუნდ მოგვდეს, მშვიდობით ეუთხრა,
ჩვენს ტანჯულს-შეშინებულსა...

„Figaro“ ქალბისათვის აუარებელი ფრა-
ნეული რომანები მოდის პარიზიდან.
მშვენიერ კლუბებში გამეფებული ქალო-
ლის თამაშობა—პაქარა, რომელსაც
ხშირად მოსდევს ღანძლე-გინება და მუ-
შტის კრიტიკა.

მოდის გამოგონები არი ფრანგი
მკერვალი ქალები და ფრანგი დამო-
ქები.

ბუქარესტსა აქვს თავისი „შამანიური“
და „მორლო“, თავისი „შატო“, „კონია-
კი“ და სხვა. რუმინია განთქმულია აგ-
რედვე ბულბულბობითა და კიბოებით. გა-
ხაფხულზე ბულბულბობა ბაღებს აყრუე-
ბენ. რუმინიის კიბოები განთქმულია
მთელ ევროპაში. მტკადა მსხვილებია თუ-
რამე და გემპილიც.

* *

ბუქარესტს მტკადა მზიარული ქალაქია.
ადამიანს ასე გგონება, რომ აქ მთელ
ქვეყანაზე უზენდირებია ხალხი სხივ-
რობა, რომელსაც ერთი რამ აფიქრებს
მხოლოდ—ქალები, ღვინო და სილტვი.

ბუქარესტში ძლიერ ბევრია მდიდრუ-
ლად მორბული მღაზიები და რესტო-
რანები, ყუფანები. აქ საქმის ხალხიც-
იკრიბება საომაობით.

ქალები მტკადა ღამაზები, მაღალი
ტანისა და შავ ყუთუნა თვალი. რუ-
მინიდან თურმე ბევრი გასათხოვარი
ქალები და ქვრივები მიდის ამერიკაში.
რუმინელებს თავიანთი თავი პირველ
ხალხად მიიჩნიათ დედამიწის ზურგზე.
რუმინიის ენა ნარევი სხვა ენებისა—
სლავიური, ბერძნული, უნგრული,
თათრული, ფრანგული, რუსული, გე-
რმანიული—ყველა სიტყვას გაიგონებ
რუმინიის ენაზე.

ენას დემოკრატიული ხასიათი აქვს.
პარტიისცემის გამომხატვლად არსებობს
მხოლოდ ორი სიტყვა: matia ta (თქვე-
ნო უღიღებულსოვან) და domnia ta
(თქვენა ბატონებან)—ყველა დიდ კაცე-
ბისათვის. პარტიისცემის მისამართად არსე-
ბობს მხოლოდ ერთი სიტყვა „frate“
(ძმობილი). რუმინელებსა აქვთ რომა-
ული სიტყვა „rex“—მეფე. ეს სიტყვა
დაკივნით იხმარება და მეფის დამამცე-
რებელია. „შავი სასახლის მეფე“ უდრის
რუსულ „ქუდილს“, ავანაკს ეძახიან „სა-
ჩოხელის მეფეს“, მეფეთა კრება ნიშ-
ნავს „გალოთებულ ავანაკებს“. სიტყვ-
ები „მარკოზა და ქვინა“ დამამცირებელია.
მარკოს ეძახიან საოცრება სახლის პა-
ტრონს, „ქვინას“—იმ სახლის პატრონს,
სადაც ხვდებიან ერთმანეთს ქალი და
კაცი დროს გასატარებლად. „Princip“
უნდა ნიშნავდეს თავადს, მაგრამ რუმი-
ნები ამ სახელს ეძახიან მისხარას, სუ-
ულეს.

* *

რუმინიის ეტრნალ გაზეთები საესეა
თავის ქებითა და პოლიტიკანობით. ეს ხომ
ყველგან ასეთი რამდენადაც მკირაა ერი,
იძნელდებოდა მოაქვს თავი პოლიტი-
კანობით. გაზეთები საესეა ყოველ დღე
პოლემიკით და სხვადასხვა პარტიების
მერე ერთმანეთის ღანძლეა გინება.
გაზეთში ხშირად არის რომელიმე გამო-
ჩენილი ადამიანის გინება და მუქარა—
ასეთი კაცი უნდა გადავადო ფანჯარაში,
ტლახაში, უწმინდურების გუბშიო...

ამის შემდეგ გოლომდული ადამიანი
მიდის რედაქციაში და თან მოაქვს ჯიბი,
მათარხი და რეგულატორი.

იქვე მზად არიან ამ გვარ ეპიტის-
თის რედაქციის მოსამსახურენი „დრა-
ბანტები“. საღარბოდ და სასუბრად
მისულ კაცს უხედებიან მუშუბებითა და
კომპლენტით, ღვათიანად მიხედვინდ
კიბეზე ჩამოვარდნებზე. ამას მოსდევს მერე
ციმა-ტყემა ქუჩაში და დეული. რუმი-
ნელების იარაღი დეულის დროს ხალია.
ამიტომ აქ ღლიერ უყვართ ეს სიტყვები
„accendi cotletti“ (ეთომ, როგორც კაც-
ლეტი, იგი აკეფებო).

* *

რუმინიის სრული კონსტიტუცია აქვს.
მოქალაქე თავისუფალია. არის დღე-
ტათა პალატა და სენატი. სენატორებს
ჯამეგირი არ ეძლევიან. მინისტრები პარ-
ლამენტის წინაშე პასუხის მტებელნი
არიან. სიკვდილით დასჯა რუმინიაში არ
არსებობს. კანონმდებლობა თითქმის მთე-
ლად გადმოღებულია საფრანგეთიდან. აქ
სრული თავისუფლებაა ბეკდვისა და სიტყ-
ვისა. აგრედვე თავისუფლება სარწმუ-
ნობისა. ესპანისავით რუმინია დიდხანს
დატანჯული იყო სამღვდლოების სი-
რაგულით და ძლიერებით. მთელი რუმი-
ნიის სამი მეთოთხედ კეთილგონა ხაზი-
ნასა და სამღვდლოებს. პატარა ბუქა-
რესტში (სულ 220 ათასი მცხოვრებია)
124 ეკლესია არის, ყველაზე უკეთესი
ტაძარი კათოლიკებისა. სამღვდლოება
ხალხს ყველგან და ამათ, რასაკვირ-
ველია, ხალხს თავი შეაძულა.

ელექტრო-მეცნიერი სტამბა „სოციალური“. მადრიდის კუნძულის.